

УДК 378:37.013.3

ІРИНА ДРАЧ

Університет менеджменту освіти НАПН України

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

У статті розглядаються концептуальні ідеї компетентнісного підходу в освіті, головні сутнісні характеристики професійної компетентності фахівця та роль і місце ключових компетентностей в її структурі. Запропоновано зміст та структуру ключових компетентностей як основи професійної компетентності викладача вищої школи.

Ключові слова: компетентнісний підхід, фахова підготовка, професійна компетентність, ключові компетентності майбутніх викладачів вищої школи.

Постановка проблеми. Кінець ХХ століття ознаменувався глибинними змінами у розвитку людства, пов'язаними з переходом від індустріального до постіндустріального суспільства. Це висуває нові вимоги до якості освіти і тим самим обумовлює напрямки її розвитку і удосконалення.

В постіндустріальному суспільстві приходить розуміння освіти як надбання особистості, як засобу її самореалізації в житті, побудови особистої кар'єри. А це змінює цілі навчання, його мотиви, форми і методи, змінює роль педагога. У новому суспільстві людям необхідний той базис, який дозволить, по-перше, розуміти один одного. По-друге – служити основою для розвитку творчих можливостей кожної людини, його самовираження і самореалізації в різноманітних сферах людської діяльності, що динамічно змінюються [1].

Наприкінці ХХ століття основною проблемою міжнародної освіти було визначено розрив між можливостями сформованої системи освіти і потребами суспільного розвитку. Ця проблема позначена як криза освіти, для виходу з якої міністри освіти країн Європи визначили наступні заходи: «сприяти отриманню кваліфікацій, визначених як в сенсі знань, так і методів, ключових компетенцій та здатності набуття нових умінь і навичок. Зміцнити роль професійної освіти і підготовки, основ неперервної освіти та набуття нових кваліфікацій. Вжити конкретних заходів для того, щоб розмити межі між різними рівнями формальної та неформальної освіти в перспективі навчання через все життя» [там само, с. 46].

Концептуальною основою запропонованих заходів стала ідея запровадження в освіту компетентнісного підходу як одного з ефективних шляхів розв'язання протиріч у розвитку освіти та суспільства, узгодження освітніх систем в глобалізованому світі. На думку науковців, саме набуття життєво важливих компетентностей може дати сучасній людині можливість адаптуватись до швидкоплинного світу, знаходити своє місце в ньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як зауважує Н.М. Бібік, «компетентності мають охоплювати такі якості людини, що дозволяють їй інтегруватись у широкий світовий соціокультурний контекст» [2, с.51].

Проведений аналіз теоретичних досліджень [3; 4; 5; 6; 7] свідчить про те, що головними сутнісними характеристиками професійної компетентності фахівця вченими виділені наступні:

- здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, що базується на знаннях, уміннях, досвіді, цінностях, ставленнях, мотивації;
- оперативність і мобільність знань, здатність застосовувати і інтегрувати їх в кожній конкретній ситуації з урахуванням різних її аспектів;
- здатність і готовність приймати рішення, вибираючи при цьому найбільш оптимальний у даній ситуації варіант рішення;
- здатність організації соціальної дії і співорганізації всіх необхідних для цього ресурсів;
- здатність ефективно, самостійно та відповідально діяти в широкому форматі контекстів;
- комунікативні вміння, що дозволяють цілеспрямовано і ефективно вибудовувати взаємодію з іншими людьми в рамках діяльності;

- наявність певних ціннісних орієнтацій, світоглядної позиції, загальної та етичної культури, мотивів діяльності;

- здатність до саморозвитку, освоєння нових способів дії.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розкриття змісту та структури ключових компетентностей майбутнього викладача вищої школи.

Виклад основного матеріалу. Концептуальні ідеї компетентнісного підходу, позиції якого стають все більш міцними в сучасній зарубіжній та вітчизняній освіті, можна сформулювати наступним чином:

- компетентнісно-орієнтована освіта спрямована на те, що в процесі освіти потрібно не просто забезпечити засвоєння студентом знань, умінь та навичок, а спрямувати його на самостійне добування і адекватне застосування отриманих знань у відповідності з конкретним життєвим або професійним контекстом, на набуття цілісного досвіду вирішення різноманітних професійних та життєвих проблем;

- у процесі фахової підготовки має відбутися не лише становлення компетентностей для виконання нормативної діяльності в рамках компетенцій, а і формування потенціалу цілеспрямованого саморозвитку, який уможливить здійснення успішної професійної та соціальної діяльності особистості в умовах трансформаційних процесів в сучасному суспільстві;

- компетентнісний підхід, який почав формуватися в руслі пошуку шляхів оптимізації формальної освіти, актуалізує проблему розвитку і саморозвитку людини поза її рамки – шляхом неформальної та інформальної освіти.

Компетентність фахівця є складною інтегрованою характеристикою особистості, яка зумовлює його здатність до реалізації власного потенціалу (знань, умінь, досвіду, особистісних якостей) для успішної діяльності в професійній і соціальній сфері, усвідомлюючи соціальну значимість і особистісну відповідальність за результати цієї діяльності, необхідність її постійного удосконалення в умовах динамічності світу.

Розвиток компетентнісного підходу актуалізував спільний пошук країнами підходів та добору найбільш універсальних за своїм характером, ключових, базових компетентностей, які важливо опанувати людині для того, щоб його соціальна та професійна діяльність була ефективною. Наукові розвідки в цьому напрямку супроводжувалися появою різних класифікацій ключових компетентностей.

Узагальненням матеріалів досліджень з реалізації компетентнісного підходу в освіті стало прийняття Європейської довідкової рамкової структури ключових компетентностей для навчання упродовж життя, прийнятої у 2006 р., в якій містяться вісім ключових компетентностей:

- спілкування рідною мовою;
- спілкування іноземними мовами;
- математична компетентність і базові компетентності у галузі науки та техніки;
- цифрова обчислювальна компетентність;
- соціальна і громадянська компетентності;
- ініціативність та підприємливість;
- культурна освіченість та виразність [8, с.325-332].

У результаті широких дискусій європейської педагогічної громадськості щодо розгляду і класифікації ключових компетентностей зарубіжними експертами виділено систему компетентностей на різних рівнях змісту: надпредметні (“транспредметні”, “міжпредметні”) – вони можуть бути представлені у вигляді “парасольки” над усім процесом навчання; загальнопредметні – як результат вивчення того чи іншого предмета, освітньої галузі; спеціальнопредметні – як результат вивчення певного предмета протягом конкретного навчального року або ступеня навчання [9, с.22]. Основною рисою ключових компетентностей експертами виділено наступну: вони мають бути сприятливими для всіх членів суспільства, тобто відповідними всім, незалежно від статі, класу, раси, культури, сімейного стану, мови. Крім того, ключові компетентності мають бути узгодженими не тільки з етнічними, економічними та культурними цінностями й конвенціями відповідного суспільства, а й відповідати пріоритетам та цілям освіти і мати особистісно орієнтований характер [10, с. 14].

Російські педагоги В.В. Краєвський, А.В. Хуторської також вважають, що ключові освітні компетенції (автори застосовують термін “компетенції”, проте за значенням воно близьке до поняття “ключові компетенції”) у розумінні європейських науковців та міжнародних експертів) належать до верхнього, загальнопредметного змісту освітніх стандартів, у ключових компетенціях концентровано та взаємозалежно втілено всі компоненти загально-

предметного змісту освіти: реальні об'єкти досліджуваної дійсності; загальнокультурні знання про досліджувану дійсність; загальні й загальнонавчальні вміння, навички, узагальнені способи діяльності [11].

Відомою дослідницею компетентнісного підходу І.О. Зимньою було теоретично обґрунтовано і виділено десять основних компетенцій, об'єднаних у три групи, а саме:

1. Компетенції, що стосуються самої людини як особистості, суб'єкта діяльності, спілкування:

- компетенції здоров'язбереження: знання та дотримання норм здорового способу життя, знання небезпеки куріння, алкоголізму, наркоманії, СНІДу; знання і дотримання правил особистої гігієни, побуту, фізична культура людини, свобода і відповідальність вибору способу життя;

- компетенції ціннісно-сислової орієнтації в світі: цінності буття, життя; цінності культури (живопис, література, мистецтво, музика); науки; виробництва; історії цивілізацій, власної країни; релігії;

- компетенції інтеграції: структурування знань, ситуативно-адекватної актуалізації знань, розширення, збільшення накопичених знань;

- компетенції громадянськості: знання і дотримання прав і обов'язків громадянина; свобода і відповідальність, впевненість в собі, власна гідність, громадянський обов'язок; знання і гордість за символи держави (герб, прапор, гімн);

- компетенції самовдосконалення, саморегулювання, саморозвитку, особистісної та предметної рефлексії: сенс життя; професійний розвиток; мовний і мовленнєвий розвиток; оволодіння культурою рідної мови, володіння іноземною мовою.

2. Компетенції, пов'язані з соціальною взаємодією людини та соціальної сфери:

- компетенції соціальної взаємодії: з суспільством, спільнотою, колективом, сім'єю, друзями, партнерами, конфлікти та їх погашення, співпраця, толерантність, повага і прийняття іншого (раса, національність, релігія, статус, роль, стать), соціальна мобільність;

- компетенції в спілкуванні: усному, письмовому, діалог, монолог, породження і сприйняття тексту; знання і дотримання традицій, ритуалу, етикету;

- кроскультурне спілкування; ділова переписка; діловодство, бізнес-мова;

- іншомовне спілкування, комунікативні завдання, рівні впливу на реципієнта.

3. Компетенції, що відносяться до діяльності людини:

- компетенція пізнавальної діяльності: постановка і вирішення пізнавальних завдань; нестандартні рішення, проблемні ситуації - їх створення і розв'язання; продуктивне і репродуктивне пізнання, дослідження, інтелектуальна діяльність;

- компетенції діяльності: гра, навчання, праця; засоби і способи діяльності: планування, проектування, моделювання, прогнозування, дослідницька діяльність, орієнтація в різних видах діяльності;

- компетенції інформаційних технологій: прийом, переробка, видача інформації; перетворення інформації (читання, конспектування), мас-медійні, мультимедійні технології, комп'ютерна грамотність; володіння електронними та Інтернет-технологіями [12].

Теоретичною основою для виділення цих трьох груп ключових компетенцій послужили сформульовані у вітчизняній психології положення щодо того, що людина є суб'єкт спілкування, пізнання, праці (Б.Г. Ананьєв), що людина проявляється в системі відносин до суспільства, інших людей, до себе, до праці (В.Н. Мясіщев); що компетентність людини має вектор акмеологічного розвитку (Н.В. Кузьміна, А.А. Деркач); що професіоналізм включає компетентності (А.К. Маркова).

Таким чином, незважаючи на достатньо велику кількість класифікацій, представлених у сучасній психолого-педагогічній, ключові компетентності мають характерні ознаки. Це:

- багатofункціональність. Володіння ключовими компетентностями дозволяє людині вирішувати різні проблеми в повсякденному, професійному та соціальному житті, досягати важливих цілей і вирішувати різноманітні завдання;

- багатомірність, тобто вони включають різні розумові процеси та інтелектуальні вміння (аналітичні, критичні, комунікативні тощо);

- надпредметність і міждисциплінарність, оскільки вони можуть застосовуватися в різних ситуаціях у професійній, соціальної та побутовій сферах;

- динамічність, оскільки вони залежать від пріоритетів суспільства та особистості, які мають рухливу природу.

Сформованість ключових компетентностей має забезпечити, з одного боку, успішне особистісне та соціальне функціонування особистості, а з іншого – задоволення суспільних потреб у людських ресурсах певної якості.

Підхід вітчизняних науковців до визначення ключових компетентностей у системі середньої освіти, на нашу думку, повністю відповідає досвіду тих країн, в яких в останні десятиліття відбулася переорієнтація змісту освіти на оволодіння ключовими компетенціями (а це практично всі розвинені країни). Разом з тим зазначений підхід відповідає і традиційним цінностям національної освіти – орієнтації на мораль, етику, соціальну активність, розуміння наукової картини світу.

Перелік ключових компетентностей, визначений українськими педагогами за матеріалами дискусій, організованої в рамках проекту ПРООН, у відповідності до освітніх традицій і соціокультурного контексту українського суспільства, складається з наступних: уміння вчитися (навчальна); громадянська; загальнокультурна; компетентність з інформаційних та комунікаційних технологій; соціальна; підприємницька; здоров'язберігаюча.

Необхідність формування та розвитку ключових компетентностей при підготовці майбутніх викладачів вищої школи зумовлена тим, що "головними цілеутворюючими чинниками для системи вищої освіти виступають сфера праці (підготовка фахівця) та сфера соціальних відносин (формування громадянина)" [13, с.236]. Проте проблема визначення ключових компетентностей при підготовці майбутніх фахівців у ВНЗ, розробка критеріїв їх оцінювання залишається на сьогодні однією з найбільш актуальних.

Виходячи з логіки побудови системи компетентностей, яка містить ключові (надпредметні), загальнопредметні та спеціальнопредметні компетентності, вважаємо, що професійна компетентність викладача вищої школи також має ієрархічну структуру і складається з ключових (базових, надпрофесійних), загальнопрофесійних та спеціально-професійних компетентностей. Ключові компетентності, з одного боку, є підґрунтям для формування загальнопрофесійних та спеціально-професійних компетентностей викладача, з іншого – дають йому можливість ефективно діяти не лише в професійному середовищі, а і в соціумі в цілому.

Основними компонентами ключових компетентностей педагога вищої школи виділимо наступні: когнітивний (система знань предметної сфери, на основі яких формується компетентність), діяльнісний (сукупність умінь, що базуються на отриманому досвіді) та особистісний (сукупність важливих для соціальної та професійної діяльності якостей особистості).

Проведений аналіз розуміння змісту та номенклатури ключових компетентностей міжнародними експертами, європейськими та вітчизняними науковцями дав змогу виокремити основні ключові компетентності майбутніх викладачів вищої школи, до яких нами віднесено:

- громадянську – здатність до реалізації прав і обов'язків громадянина України;
- загальнокультурну – здатність до здійснення соціальної та професійної діяльності з дотриманням морально-етичних та загальнокультурних норм;
- здоров'язберігаючу – здатність до збереження здоров'я (власного та оточуючих);
- інформаційну – здатність до ефективного використання інформаційних технологій в соціальній та професійній діяльності;
- цілеспрямованого саморозвитку – здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку як основи побудови стратегій навчання протягом життя, спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію.

Наведені ключові компетентності, маючи універсальний, надпредметний характер, відображають здатність викладача вищої школи здійснювати складні культуровідповідні види діяльності, ефективно розв'язувати різноманітні професійні та соціальні проблеми. Вони складають основу всебічної підготовки до реалізації основної соціокультурної місії професійної освіти – становлення особистості майбутнього фахівця та закладають підґрунтя для формування компетентностей більш специфічного спрямування.

Враховуючи виділені види ключових компетентностей (громадянську, загальнокультурну, здоров'язберігаючу, інформаційну та цілеспрямованого саморозвитку) та їх компоненти, представимо структуру ключових компетентностей у вигляді таблиці (табл. 1).

Таблиця 1

Структура ключових компетентностей майбутнього викладача вищої школи

		Види			
Компоненти	Громадянська	Загальнокультурна	Інформаційна	Здоров'я зберігаюча	Цілеспрямованого саморозвитку
Когнітивний	Знання прав та обов'язків громадянина; міжнародного життя та політичних процесів в Україні; геополітичної ситуації та місця та ролі України в сучасному світі; основних засад розбудови громадянського суспільства; норм Конституції України, чинного законодавства	Знання наукових та культурних досягнень світової цивілізації; історії, культури, традицій свого народу та держави; норм моральних та етичних поведінки; етичні ділового спілкування	Знання методів пошуку, класифікації, перетворення, аналізу та збереження інформації; можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; Інтернет-ресурсів, приватних програмних засобів для здійснення професійної та соціальної діяльності;	Знання основ здорового способу життя, прийомів саморегуляції та самоконтролю; основ охорони праці та безпеки життєдіяльності; основ ергономіки робочого місця та робочого часу; способів запобігання та зменшення негативних наслідків у професійній діяльності	Розуміння важливості саморозвитку та необхідності професійної мобільності; знання методів самоаналізу та адекватної самооцінки; методів та прийомів саморозвитку та самовиховання
Діяльнісний	Уміння орієнтуватися у зовнішній та внутрішній політиці держави; захищати інтереси держави, поєднувати та взаємозгоджувати суспільні, колективні та індивідуальні інтереси; виконувати конституційні обов'язки, дотримуватися норм законодавства; аналізувати соціально-економічні процеси, що відбуваються в суспільстві; захищати свої права людини та громадянина; вирішувати загальні соціальні проблеми; захист довілля, інтересів споживача; активна участь у громадській діяльності.	Уміння аналізувати та оцінювати найважливіші досягнення національної та світової науки та культури; дотримуватись морально-етичних норм у міжособистісних відносинах та у суспільстві; толерантно взаємодіяти з оточуючими в глобалізованому суспільстві; протистояти проявам расової, національної, статеві, вікової дискримінації; дотримуватись норм ділового спілкування; володіння державною та однією з іноземних мов.	Уміння отримувати інформацію з різних джерел, представляти її в доступній формі, орієнтуватися в світовому інформаційному просторі; користуватися персональним комп'ютером, працювати з апаратним та програмним забезпеченням на рівні кваліфікованого користувача; використовувати засоби інформаційно-комунікаційних технологій для розв'язання широкого кола соціальних та професійних завдань; здійснювати пошук інформації в мережі Інтернет; добирати найбільш відповідні інформаційні засоби та канали комунікації у міжособистісному та діловому спілкуванні	Уміння вести здоровий спосіб життя, фізично самовдосконалюватися; дозувати навантаження, дотримуватися режиму роботи та відпочинку; підтримувати та відтворювати працездатність, відновлювати фізичні та духовні сили; здійснювати самоаналіз та адекватну самооцінку; встановлювати межі власних знань, долати стереотипи мислення; засвоювати нові знання, прогресивні технології; адаптовуватися до зростаючих потоків інформації, до динамічності світу; здатність до різноманітних інновацій.	Уміння встановлювати життєві цілі та визначати пріоритети; планувати власний соціально-психологічний та професійний розвиток; обирати оптимальні форми постійного підвищення власної кваліфікації; здійснювати самоаналіз та адекватну самооцінку; встановлювати межі власних знань, долати стереотипи мислення; засвоювати нові знання, прогресивні технології; адаптовуватися до зростаючих потоків інформації, до динамічності світу; здатність до різноманітних інновацій.
Особистий	Соціально-значущі особистості: патріотизм; відданість ідеалам демократичної України; толерантність до проявів відмінностей між народами, культурами, релігіями; примиренність і протидія порушенням суспільної моралі; наявність соціальнозначущих позитивних ідеалів; гуманність; повага до особистості; здатність активно відстоювати свої переконання; здатність активно перешкодити виникненню у процесі діяльності; організованість; відповідальність; комунікабельність.				

Особистісний компонент ключових компетентностей педагога вищої школи є наскрізним та інтегративним, оскільки забезпечує успішність реалізації всіх їх видів. Він характеризує сформованість соціально-значущих якостей особистості, які необхідні для успішності життєдіяльності в умовах соціально-економічних трансформацій у суспільстві, для соціально-психологічного та професійного розвитку майбутнього фахівця.

До складу соціально-значущих якостей особистості нами віднесено наступні: патріотизм; відданість ідеалам демократичної України; політичну культуру; активну життєву позицію; усвідомлення відповідальності за долю країни; толерантність до проявів відмінностей між народами, культурами, релігіями; дотримання норм законодавства; моральну стійкість, непримиренність і протидію порушенням суспільної моралі; наявність соціально-значущих позитивних ідеалів; гуманність; повагу до особистості; здатність активно відстоювати свої переконання; здатність до колективної діяльності; широкий світогляд; цілеспрямованість, здатність до подолання перешкод, що виникають у процесі діяльності; організованість; відповідальність; комунікабельність.

Висновки. Отже, професійна компетентність, будучи продуктом власної життєтворчої активності людини, є не лише і не стільки значним обсягом засвоєних знань і досвіду, скільки вмінням їх актуалізувати в потрібний час і використати в процесі діяльності. Ключові компетентності є основою професійної компетентності особистості, їх сформованість надає особистості можливість ефективно брати участь у різних сферах життя і сприяє покращенню якості життя та розвитку індивідуумів. Підґрунтям для формування ключових компетентностей виступають індивідуальні та соціальні потреби.

Список використаних джерел

1. Новиков А.М. *Методология образования. Издание второе* / А.М. Новиков. – М.: «Эвес», 2006. – 488 с.
2. Бібік Н.М. *Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук.* – К.: "К.І.С.", 2004. – 112 с.
3. Татур Ю. Г. *Компетентнісний підхід в описанні результатів і проектуванні стандартів вищого професійного освіти* / Ю.Г.Татур. – М.: ІЦ ПКПС, 2004.
4. Чуракова О.В. *Ключевые компетенции как результат общего образования: Дидактические материалы.* – Вып. 1. – Самара, 2002. – 42 с.
5. Пометун О.І. *Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : (бібліотека з освітньої політики) : [монографія] / М-во освіти і науки України ; [колектив авт.: Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, О. І. Локшина та ін. ; під заг. ред. О.В.Овчарук].* – К., 2004. – 112 с.
6. Маслов В.І. *Наукові засади визначення змісту підвищення кваліфікації та підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів / В.І.Маслов // Післядипломна освіта в Україні.* – 2002. – № 2. – С. 63–66.
7. *Національний освітній глосарій: вища освіта / авт. – уклад.: І.І.Бабин, Я.Я. Болюбаш, А.А.Гармаш і ін.; за ред. Д.В. Табачника і В.Г. Кременя.* – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 100 с.
8. Локшина О.І. *Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія / О.І.Локшина.* – К.: Богданова А.М., 2009. – 404 с., С.134–135
9. DeSeCo. *Definition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.deseco.admin.ch/>
10. *Компетентнісна освіта: від теорії до практики.* – К.: Плеяди, 2005. – 120 с.
11. Краевский В.В. *Предметное и общепредметное в образовательных стандартах / В.В. Краевский, А.В. Хуторской // Педагогика, 2003.* – №3. – С. 3–10.
12. Зимняя И.А. *Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / И.А. Зимняя.* – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.
13. *Біла книга національної освіти України / Т.Ф. Алексєєнко, В.М. Аніщенко, Г.О. Балл [та ін.]; за заг. ред. акад. В.Г. Кременя; НАПН України.* – К.: Інформ.системи, 2010. – 342 с. – Бібліограф.: С.315–335.

Стаття надійшла до редакції 20.02.2013.

Драч И.

Університет менеджмента образования НАПН Украины, г. Киев, Украина

СОДЕРЖАНИЕ И СТРУКТУРА БАЗОВЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БУДУЩЕГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

В статье рассматриваются концептуальные идеи компетентностного подхода в образовании, главные сущностные характеристики профессиональной компетентности специалиста, роль и место ключевых ком-

петентностей в ее структуре. Предложены содержание и структура базовых компетентностей как основы профессиональной компетентности преподавателя высшей школы.

Ключевые слова: компетентностный подход, профессиональная подготовка, профессиональная компетентность, ключевые компетентности будущих преподавателей высшей школы.

Drach I.

University of Management Education NAPN Ukraine, Kyiv, Ukraine

THE CONTENT AND STRUCTURE OF THE CORE COMPETENCIES OF THE FUTURE HIGH SCHOOL TEACHER

The article considers the conceptual ideas of the competence approach in education, the main essential characteristics of the professional competence of a specialist, the role and place of key competencies in its structure. The content and structure of the basic competencies as the foundation of professional competence of high school teacher are proposed.

Keywords: competence-based approach, training, professional competence, core competence of future teachers of high school.

УДК 796.894:378

ВАЛЕРІЙ ЖАМАРДІЙ

Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка

КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ ФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ З ПАУЕРЛІФТИНГУ

У статті визначено та обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості спеціальних умінь і навичок студентів вищих навчальних закладів у процесі занять з пауерліфтингу.

Ключові слова: знання, критерії, рівні, пауерліфтинг, показники, формування спеціальних умінь і навичок.

Постановка проблеми. Інтенсивне оновлення соціально-економічної, науково-технічної сфери та духовного життя суспільства наприкінці ХХ і на початку ХХІ століть обумовлює високі і всезростаючі вимоги до дієздатності особистості студентської молоді, що покликає на приймати активну участь в ініціюванні та організації навчання.

Особливе значення надається підвищенню рівня їхнього фізичного здоров'я, психофізичних та психофізіологічних можливостей, від яких залежать в певній мірі, професійна дієздатність, надійність та творче довголіття. Ці якості особистості спеціалістів вищої кваліфікації традиційно формуються і вдосконалюються в студентські роки засобами фізичного виховання, що здійснюється в системі вищої освіти.

Фізичне виховання – це не тільки засіб зміцнення здоров'я, але й складова частина навчання та професійної підготовки студентів, виховання потреби у систематичних заняттях фізичними вправами [17, 54].

Фізичне виховання необхідно розглядати як процес збагачення молоді знаннями про морфофункціональні особливості функціонування організму, опанування комплексом рухових навичок та умінь, що забезпечують оптимальний рівень здоров'я та формування стійкої, свідомої потреби особистого фізичного розвитку та вдосконалення. Відомо, що жодна з наукових дисциплін немає такого широкого спектра впливу на людину як фізичне виховання, що спроможне водночас формувати не тільки біологічну структуру особи, але її психологічну та моральну сутність. Для цього студент повинен навчитися отримувати якісні знання, оцінки та кількісні характеристики своєї діяльності залежно від рівня фізичної підготовленості та стану здоров'я. Від того, наскільки здоровий студент, у значній мірі залежить його успішність у навчанні, а в подальшому – професійна діяльність.

Пауерліфтинг є одним з ефективних засобів розвитку фізичних якостей і зміцнення здоров'я студентів. Це вид спорту, в процесі занять яким розвиваються такі якості особис-